

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/153908,Przystanek-Historia-Wilno-prezentacja-I-tomu-publicacji-Zostali-na-Wschodzie-Slo.html>
03.03.2026, 05:29

Przystanek Historia Wilno – prezentacja I tomu publikacji „Zostali na Wschodzie. Słownik inteligencji polskiej w ZSRS 1945–1991”

05.11.2021

W ramach „Przystanku Historia Wilno” Instytutu Pamięci Narodowej został zaprezentowany pierwszy tom serii [„Zostali na Wschodzie. Słownik inteligencji polskiej w ZSRS 1945–1991”](#) pod redakcją Adama Hlebowicza, dyrektora Biura Edukacji Narodowej IPN. Prezentacja wydania odbyła się w dniach 5-6 listopada 2021 w Wilnie i w Mejszagole w rejonie wileńskim.

Słownik przedstawia sylwetki kapłanów, nauczycieli, naukowców i innych przedstawicieli elit polskich, którzy po 1945 r. pozostali na terenie ZSRS. „Jedni nie chcieli, a inni nie mogli osiąść w powojennej Polsce. Podjęli misję przeciwstawiania się sowietyzacji, ocalenia języka, kultury, przechowania wiary. Nie zabiegali o honory, nie liczyli na orderzy czy wyrazy uznania. Niczym żołnierze na straconych placówkach pełnili służbę, nie zważając na jej dramatyczne konsekwencje – więzienia i łagry sowieckie, represje...” – przedstawia publikację Wydawnictwo IPN.

Trzy spotkania z mieszkańcami Wileńszczyzny, w których wziął udział dyrektor Biura Edukacji Narodowej IPN a zarazem redaktor naukowy serii Adam Hlebowicz, nie tylko były okazją do zapoznania się z pierwszym tomem słownika, ale też dały uczestnikom możliwość wpływu na listę nazwisk, które znajdą się w kolejnych tomach. Jedną z ważnych idei publikacji jest czerpanie wiadomości z zasobów rodzinnych, a także współpraca z możliwie szerokim gronem autorów wywodzących się ze Wschodu.

Pierwsze spotkanie z redaktorem słownika odbyło się w Muzeum Adama Mickiewicza, które założył Jan Obst – dziennikarz, wydawca, historyk, kolekcjoner i... Polak z wyboru, jedna z postaci opisanych w publikacji. Wzięli w nim udział naukowcy z Polski, polska inteligencja z Wilna, dziennikarze.

Drugie z wileńskich spotkań wokół książki odbyło się w klasztorze franciszkańskim, związanym zarówno z bohaterami opisanymi w słowniku, jak też z autorami biogramów, którymi są m.in. dwaj zakonnicy współtworzący obecnie tę wspólnotę.

W trakcie tej edycji po raz pierwszy „Przystanek Historia” odbył się także poza Wilnem. Ponieważ w pierwszym tomie słownika znalazło się aż dwóch kapłanów związanych z Mejszagolą: ks. Leon Żebrowski, senator II RP i ks. prałat Józef Obrembski, prezentację książki zorganizowano właśnie w tej miejscowości. Współorganizatorem mejszagolskiego przystanku było Muzeum Księdza Prałata Józefa Obrembskiego, ale ze względu na większą przestrzeń na spotkanie – książkę zaprezentowano w Centrum Rzemiosła Tradycyjnego, w dawnym Dworze Houwalta. W wydarzeniu pod patronatem rejonu wileńskiego udział wzięła i zabrała głos posłanka do Sejmu Litwy Rita Tamašuniene.

5 listopada, godz. 16.00 w Muzeum Adama Mickiewicza w Wilnie, ul. Bernardinų 11, Wilno.

6 listopada, godz. 11.00 w Muzeum Księdza Prałata Józefa Obrembskiego w Mejszagole, (sala

Centrum Rzemiosła Tradycyjnego) ul. Algirdo 4, Mejszagoła.

6 listopada, godz. 16.00 w Wileńskim Centrum Kultury i Duchowości (klasztor franciszkański w), ul. Pranciškonų 1, Wilno.

Organizatorzy: Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Białymstoku, Muzeum Adama Mickiewicza w Wilnie, Muzeum Księdza Prałata Józefa Obrembskiego w Mejszagole, Wileńskie Centrum Kultury i Duchowości.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Relacja